

door Marcel BYN

Deze beeldjes trokken jaren geleden reeds mijn aandacht, eerst in het Ensor Museum, later in het Heemmuseum De Plate. Het was vooral de expressie die deze beeldjes en beelden uitstraalden die mij fascineerde. In enkele jaren heb ik een mooie verzameling opgebouwd door het veelvuldig zoeken op markten en bij antiek handelaars en brocanteurs. Telkens vroeg ik mij af van waar deze beeldjes afkomstig waren. Op mijn navraag bij veel brocanteurs naar de herkomst luidde hun antwoord, uit Frankrijk. De ene zei, uit Boulogne, de andere uit de nabij gelegen gemeente Wimereux.

Ik schreef naar deze plaatsen en telkens kwam er een negatief antwoord.

Enige tijd geleden was er in het veilingshuis De Wit in Oostende een formidabele collectie van deze beeldjes te koop. Ik had aanstonds een vermoeden van wie deze collectie afkomstig was; nl. een eminent verzamelaar en restauranthouder uit Oostende. De man was zo goed geweest een facsimile uit een tijdschrift aan iedere koper te laten geworden waardoor we meteen wisten van waar deze beeldjes afkomstig waren. Ik heb onmiddellijk naar al deze gemeenten geschreven en een ervan bracht een antwoord op mijn vraag, nl. het stadje L'ISLE ADAM, nabij Parijs.

Het was dhr. FOURNIER die zo vriendelijk was mij een hele verzameling dokumentatie te zenden, waar ik nu zo vrij ben deze zo goed mogelijk te vertalen.

L'ISLE-ADAM EN DE KERAMIEK

De meeste mensen uit L'Isle Adam weten niet veel van de voorgeschiedenis van hun stadje op gebied van de keramische kunst.

Het is slechts sedert 1990 dat enkele mensen begonnen te ijveren om dit weer in het daglicht te plaatsen. Dit dank zij enkele oudere werklieden die zich herinnerden wat hun ouders hun vertelden.

De geschiedenis zou beginnen in Villenauxe-la-Grande lez Aube, waar een zekere MAUGER zich vestigde.

Het land is rijk aan rode klei maar de nodige kaolin (porselein aarde) nodig voor de witheid in het porselein moest uit Bretagne komen of uit Limousin. De brandstof was hout of kolen die eveneens van elders moest komen. Waarom MAUGER een porseleinfabriek stichtte en geen aardewerk (faïencerie) zal men wel nooit te weten komen. Een kataloog van MAUGER Fils en PEZE, daterende uit 1889, beschrijft de fabricatie van een voor toen ongewone produktie van porselein als volgt : "Wij hebben in onze magazijnen alle soorten Onzelvevrouwbeelden, tabakspotten, een grote keus wijwatervaten, inktpotten, bustes van beroemde personages enz.". Het merendeel van deze beelden waren van biscuit gebakken maar niet geëmailleerd, wat het voordeel had dat de sculpturen beter in detail uitkwamen. De zaken gingen zo goed dat MAUGER & Fils & PEZE

besloten hun produktie op te drijven en een nieuwe fabriek te stichten in L'Isle Adam. Dit gebeurde op het einde van de eeuw. En nu valt de naam HANNE (en niet HAMM zoals vermeld in een vorige bijdrage)

Alphons HANNE was de naam van de produktieleider van de nieuwe fabriek die tevens modellenmaker was. Hij vestigde de nieuwe fabriek in de rue de Pontoise. Ze fabrikeerden niet alleen hun gekend gamma maar ook beeldjes in terre cuitte. Ze ontwierpen een kollektie die bestemd was om in de badplaatsen te worden verkocht. Zij stelden kleine visserfiguurtjes voor en tafereeltjes uit het maritieme en het vissers leven.

Ze werden verkocht in hun natuurlijke rode kleur of in patina kleuren met de hand geschilderd. De kollektie telde meer dan 200 ontwerpen en achteraf ging men over tot de produktie van grotere beelden.

Het is in die periode dat de beeldhouwer GULUCHE voor Alphons HANNE kwam werken en zijn kollektie "Les Bords de Mer" ontwierp. Men mag aannemen dat de meeste stukken van de hand van GULUCHE afkomstig waren.

WIE WAS GULUCHE ?

Jean-Marie GULUCHE geboren in 1850 kwam zich in 1880 in L'Isle-Adam vestigen om er te werken voor A. HANNE als sculpteur. Hij maakte een groot aantal ontwerpen die hij "Bords de Mer" noemde. Dit deed hem vooral denken aan zijn geboortestreek Bretagne. Zijn voornaamste werken, welke allen een gevoelige expressie van het harde zeemansleven zijn, waren : "Terug van de visvangst", 70 cm en 35 cm groot, "Vier dagen en nog niets", "Ongerustheid", "De schipbreukelingen" (les naufragés), "Tijdens de storm", "En détresse" (in nood), "Le sauveteur" met boei.

Hij vervaardigde meer dan 50 figuren, niet alleen vissers maar ook landbouwers, beroemde figuren en vooral "Mignon" een lyrische figuur uit de opera, een monumentaal werk van 70 cm hoogte.

Alphonse HANNE ontwierp ook en zijn stukken zijn met zijn naam getekend. Als produktieleider nam hij later het bedrijf van zijn oude bazen over. Hij stopte de fabrikatie van heiligen beelden, wijwatervaatjes en andere figuurtjes, maar deed uitgebreid verder met de kollektie van "Bord de Mer" alsook andere thema's in terre cuitte. Zo ziet men op alle stukken gemaakt door A. HANNE en GULUCHE dat deze van hun handtekening voorzien zijn.

De stukken voorzien van de handtekening A. HANNE zijn van voor 1908 daar hij vroegtijdig stierf, 52 jaar oud. Hij liet een bedrijf met 50 werkloze arbeiders achter. Een ervan een zekere Maurice LEPOIVRE, die het beroep van modelleur, pottenbakker en keramist goed kende zal een overnemer zoeken in 1914. De nieuwe bazen zijn FONTAINE en DURIEUX. LEPOIVRE zal in het bedrijf als meestergast 30 jaar lang blijven werken. De kollektie "Bords de Mer" zal de merknaam A. HANNE blijven dragen. In 1940 wordt de fabriek vernietigd tijdens een Duits bombardement.

In 1920, bij een grote crisis, verlaat een groot deel van de werklieden het bedrijf en stichten zelf een corporatie en maken modellen gelijkend op deze van A. HANNE met de merknaam "Céramique d'Art I.A.".

DE FABRIQUE

- 1) F. Tessier et Cie, qui a repris, en 1919, la maison Mauger.
  - 2) Tilgès, autre fabrique de Villenauxe.
  - 3) Autre marque où Tilgès est associé à Tacquet ou Jacquet.
  - 4) A. Hanne : la marque la plus célèbre dans le domaine des souvenirs de bord de mer.
  - 5) S'agit-il d'un successeur éphémère ? Nous ne connaissons que deux pièces portant cette marque.
  - 6) Fontaine et Durieux, eux aussi successeurs de Hanne... qui eut Durieux pour représentant.
  - 7) Moynet semble avoir succédé à Fontaine et Durieux avant de s'associer à Mabilat.
  - 8) Cette marque figure sur des pièces numérotées 4 000 et suivantes et signifie : « Anciens Etablissements Fontaine et Durieux ».
  - 9) Variante de la précédente, M.C. sont les initiales de Chevallier, qui s'associera avec Lepoivre ?
  - 10) Ce cachet figure sur une pièce qui porte également la marque de A. Hanne.
- 1) Marques de la Céramique d'Art figurant en creux sur les pièces. On trouve, à l'Isle-Adam, sur des pièces très anciennes, une simple signature : A. Biet.

G Tilgès

BM

Tacquet et Tilgès

A. Hanne

A. Hanne

Labat succ.

MOYNET MADE IN FRANCE
MABILAT

Terre Cuite d'art

A. E. F. D.

Grand feu

TERRE CUITE D'ART

M. C. PARIS

GRAND FEU

MADE IN FRANCE

Ze maken niet alleen de gekende vissersfiguren maar ook dieren en familiale tafereeltjes. Een ander bedrijf is MOYNET.

Na 1940 is alle bedrijvigheid van beeldjes verdwenen.

Het vroegere moederhuis van MAUGER & PEZE in Villenauxe-la-grande-Aube is nu MAUGER en LETU. In 1919 werd het bedrijf gerund door een andere familie van ceramisten nl. Felix TESSIER. Hij doet verder met faïence, heilige beelden en decoratie stukken.

Dit voor zover ik geïnformeerd ben. Er waren nog andere bedrijven en de heer FOURNIER en zijn vrienden doen verdere zoektochten over deze keramische bedrijvigheid in hun L'Isle-Adam.

Nog een woordje over de fabrikatie. De kunstenaars maakten een model, waarvan ze een originele moule maakten in plaatser. Daarvan maakten ze een moule in bakaarde die na afwerking werd gebakken. Vervolgens werd daar een werkmoule van gemaakt in plaaster en met behulp van deze kon men een 100-tal beeldjes moduleren. Nadien moest men een nieuwe moule maken. De rode klei-aarde werd er met

de hand in gedrukt. Voor de grote modellen en groepen werden verschillende delen gemoduleerd en nadien samengebracht, geretoucheerd, gedroogd en gebakken. Nadien werden ze met de hand geschilderd en gepatineerd. Vanaf 1930 gebruikte men een nieuwe techniek door in gemetaliseerde vormen vloeibare aarde van wit-roze kleur te gieten. Dit systeem dekte de kosten door de vlugge modelering.

De nummers die op de stukken voorkomen vragen nog veel opheldering. Men maakte series. Die droegen een referentienummer dat verwees naar het nummer van een catalogus. Er waren produktienummers, vooral bij de latere gegoten stukken. Hierbij vindt U een lijst van merken aangebracht op de beeldjes

De grote stukken zijn fascinerend door hun expressie en het verzamelen waard vooral voor wie van de zee houdt en van het vissersvolk.

Er waren veel kunstenaars maar de voornaamste waren A. HANNE en LE GULUCHE, verder namen als BOURDEAU, CARTIER, FOUCHER, VERNAY, TREMAU, CICARELLI.

Ter inlichting : het museum van L'Isle-Adam "Louis Senlecq" is geopend alle dagen, uitgezonderd de maandag en de dinsdag.

Bronnen

- Monsieur Fournier, dokter veearts en hulp conservator.
- Musée Louis Senlecq de L'Isle-Adam, conservator Monsieur Frederik Chappey.
- Gazette de L'Hotel Drouot, veilingshuis.
- Monsieur Michel Bloit, verzamelaar.
- Magazine "Vivre en Val d'Oise".